

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer Fi2024/01624

Tisdag 3 december 2024

Yttrande angående promemorian Finansiering och riskdelning vid investeringar i ny kärnkraft

Sammanfattande kommentar

Greenpeace vänder sig kategoriskt emot och avstyrker promemorians förslag om att statligt stöd ges till företag för investeringar i kärnkraft samt att en ny lag om detta införs.

Att öppna upp för ny kärnkraft kastar in Sverige i årtal, för att inte tala om decennier av kostsam energiosäkerhet. Det är en distraktion som stjälar tid och resurser från det systemskifte vi behöver genomföra för att motverka såväl klimatkris som hot mot miljön. Att utöver detta tillåta subventioner av ny kärnkraft underminerar den nödvändiga utbyggnaden av förnybar energi och riskerar att låsa fast svenska skattebetalare i ett finansiellt slukhål.

En central lösning för såväl Sverige som världen finns precis framför våra ögon; att genomföra en energiomställning där vi först och främst sparar och effektiviserar vår energianvändning och därefter ställer om till hållbar förnybar och utsläppsfri energi.

För en hållbar energiomställning

En global omställning av energisystemet, bort från smutsig fossil energi och farlig kärnkraft, är helt central för att hantera de kriser för klimat och miljö vi befinner oss i där det planetära nödläget utgör ett fundamentalt hot mot mänskligheten. För att bromsa den globala uppvärmningen till max 1,5 grader, måste vi halvera de globala utsläppen till 2030 och nå nettonollutsläpp av koldioxid omkring 2050. Vägen ur dessa multipla kriser vi befinner oss i är att genomföra ett systemskifte där vi minskar vår konsumtion, energi- och resursförbrukning och ställer om till hållbar förnybar energi.

Greenpeace verkar för en politik som, åtminstone, tar Sverige i linje med både sina klimat- och miljömål, som kraftigt effektiviserat och minskat sin energianvändning och resursförbrukning och ställt om till 100 procent hållbar och utsläppsfri förnybar energi. Vi vill se ett slut på alla energiprojekt som förstör miljön och klimatet.

Vi måste minska behovet av energi. Att skjuta problemen framför oss med hjälp av biobränslen, industriell koldioxidinfångning och lagring, så kallad CCS, kärnkraft eller andra falska lösningar stjälar bara tid och resurser från den nödvändiga omställningen mot ett energisnålt och hållbart samhälle.

Greenpeace har flera gånger visat att såväl Sverige som världen kan ställa om till ett hållbart förnybart energisystem utan smutsig fossil energi eller farlig kärnkraft. Eftersom detta många gånger är såväl mest kostnadseffektivt som snabbast för att genomföra energiomställningen och därför utgör en central del i att hantera klimatkrisen vänder vi oss emot de förslag som framförs i promemorian.

Kärnkraft är en falsk klimatlösning och har stora negativa konsekvenser för vår miljö. Den kräver bränsle i form av uran, som bryts med stora hälso- och miljörisker som följd. Den är riskabel och kräver omfattande säkerhetsrutiner, som flera gånger ändå visat sig otillräckliga, med katastrofala olyckor som följd. Och den lämnar efter sig radioaktivt avfall som måste förvaras säkert i 100 000 år – ett problem som vi ännu inte hittat en lösning på.

Kärnkraft är också en säkerhetspolitisk risk eftersom den gör ett land beroende av ett fåtal leverantörer och av ett storskaligt energislag, till skillnad från decentraliserad förnybar energi. Kriget i Ukraina har också visat på riskerna med kärnkraft eftersom hot mot och ockupation av kärnkraftverk kan vara en del av krigföringen. Ett småskaligt förnybart energisystem är inte bara hållbarare, det är också säkrare eftersom det levererar en robust produktion som inte kan slås ut av olyckor eller attacker så som storskalig och riskabel kärnkraft kan.

Kärnkraft är en farlig distraktion. Att bygga kärnkraft tar en väldig tid och kostar enorma summor. Men klimatkrisen är här och nu och kräver att vi ställer om samhället nu, inte åtgärder som eventuellt ger effekt om 15 år eller mer. I Finland och Frankrike har byggen av nya reaktorer tagit omkring 20 år och kostnaderna beräknas till över 100 miljarder, i Storbritannien ännu mer. Genom att lägga resurser på kärnkraft förlorar vi viktig tid som vi behöver i den akuta klimatomställningen. Förnybar energi som sol och vind finns redan, det går snabbt, är betydligt billigare och är en central del av den globala lösningen på klimatkrisen.

Europas största nätverk av miljöorganisationer, EEB, varnar för att [satsningar på kärnkraft riskerar att försena klimatomställningen](#). Och världens största klimatnätverk, Climate Action Network (CAN), som Greenpeace är en del av, har tillsammans med över 600 organisationer och nätverk [tagit tydligt ställning](#) emot satsningar på ny kärnkraft. I [ett särskilt positionspapper](#) från mars 2024 konstaterar CAN Europe att ny kärnkraft är för långsam och för dyr för att på ett meningsfullt sätt bidra till ett utsläppsfritt energisystem till 2040. Ny kärnkraft är en distraktion som snarare försenar utfasningen av fossila bränslen och övergången till förnybara energikällor. Ny kärnkraft undergräver omställningen till förnybar energi och bör därför inte framställas som ett alternativ eller komplement till förnybart i energiomställningen. Varje euro som investeras i kärnkraft är en euro som inte investeras i förnybar energi och energieffektivitet. Av denna anledning bör offentliga finanser inte göras tillgängliga till kärnkraft och de bör istället inriktas på kostnadseffektiva, hållbara lösningar konstaterar CAN Europe.

FN:s klimatpanel IPCC konstaterade i sin [syntesrapport](#) våren 2023 att kärnkraft är det dyraste och minst effektiva energislaget för att motverka klimatkrisen när det gäller de åtgärder som måste vidtas här och nu fram till 2030. Enligt IPCC är sol- och vindkraft det energislag som är billigast och har störst klimateffekt.

Nej till subventioner av kärnkraft

Ny kärnkraft är ett riskabelt spel med skattebetalarnas pengar. Detta konstateras i [en rapport från juni 2024](#). I rapporten sammanställs och utvärderas åtta olika finansieringsmodeller som använts för kärnkraft i Europa och svårigheten att få

lönsamhet utan stora statliga subventioner genomsyrar projekten. Aktuella kärnkraftsprojekt inom EU under de senaste åren har blivit 2-4 gånger dyrare än beräknat och 11-12 år försenade. Rapporten har beställts av Greenpeace och tagits fram av Handelshögskolan i Köpenhamn och Berlins tekniska universitet.

I rapporten konstateras att ny kärnkraft är förenad med ett stort antal risker för de som står i beredskap att investera. Kärnkraftsprojekt är finansiellt opålitliga på grund av budgetöverskridanden, byggförseningar och tillförlitlighetsproblem i driftsfasen, vilket bidrar till skepsis bland investerare. Dolda kostnader, exempelvis för ansvarsförsäkring, avveckling och avfallshantering ingår ofta inte heller i de ursprungliga beräkningarna. Dessa blir istället en börda för skattebetalarna i framtiden. I rapporten framhålls även att kostnaderna för sol- och vindenergi är mycket lägre än för nya kärnkraftsprojekt.

Om kostnaderna för ansvarsförsäkring, avveckling och avfallshantering skulle ingå fullt ut i beräkningarna ny kärnkraft skulle kostnaderna för kärnkraftverken vara ännu högre. Underlåtenhet att göra detta innebär att skattebetalarna kommer att bära ännu större (finansiell) risk när regeringen måste gå in som en sista utväg för att täcka dessa kostnader.

Utgångspunkten för promemorian är regeringens förhoppningar om en massiv utbyggnad av kärnkraft. Men risken är snarare att de lägger på ett massivt skuldberg på svenska skattebetalare. Risken är dessutom stor att inte dessa reaktorer överhuvudtaget färdigställs och att staten därmed lånat ut stora belopp som inte kommer att återbetalas. Höga initialkostnader, långa byggtider och statliga subventioner av olika slag gör kärnkraftsprojekt till en börda för statskassan som tränger undan brådskande klimatåtgärder. Ny kärnkraft är ett högriskprojekt, och då inte bara för miljön utan även för de som ger sig in i att finansiera den. Vind- och solenergi är redan mycket billigare, här finns redan en investeringsvilja och kostnaderna sjunker fortfarande för dessa energislag. Det finns ingen logik i att vi ska subventionera fram en belagt dyrare energikälla, speciellt inte när den dessutom kommer med större risker för liv och hälsa, och tar längre tid att bygga. Inte en enda krona, varken från Sveriges eller EU:s offentliga medel bör av dessa skäl gå till kärnkraft.

Det föreslagna stödsystemet för ny kärnkraft riskerar om det skulle genomföras låsa fast Sverige; den svenska staten, skattebetalarna och elkonsumenterna i åtminstone 40 år av dyr elproduktion. De massiva föreslagna subventionerna är tillsammans med annat statligt stöd såsom kreditgarantier en konstgjord andning till en verksamhet - kärnkraft - som inte kan stå på egna ben. Följden blir ett kostsamt och ineffektivt system som tränger undan annan ny och förnybar elproduktion. Därmed motverkas den nödvändiga energi- och klimatomställningen. Kärnkraft hör hemma i historien. Medan världen ställer om mot ett flexibelt och förnybart elsystem, riskerar Sverige istället att backa in i framtiden med blicken riktad mot dåtiden och skyggglappar inför framtiden. Detta är fel väg att gå.

Mot bakgrund av ovanstående avstyrker Greenpeace förslaget om statligt stöd till ny kärnkraft.

Med vänliga hälsningar

Erika Bjureby
Sverigechef Greenpeace

Rolf Lindahl
Kampanjledare Greenpeace